

La Chaux-de-Fonds je považováno za světové hlavní město hodinářství. Je součástí kulturního dědictví UNESCO.

Časy se mění, tradice zůstávají

text Milena Blažková, autorka projektu Poznej světové dědictví UNESCO foto autorka, Switzerland Tourism a uvedený zdroj

PROPOJENÁ JEZERA MURTERSKE, BIELSKÉ A NEUCHÂTELSKÉ NA ÚPATÍ POHOŘÍ, PODÉL JEJICH BŘEHŮ SE NA JIŽNÍCH SVAZÍCH PĚSTUJE VINNÁ RÉVA. KRAJ, KDE MÍSTNÍ S HRDOSTÍ A PÝCHOU UDRŽUJÍ STARÉ ZVYKLOSTI, VYRÁBĚJÍ TRADIČNÍ SÝRY, PROSLULÝ ABSINT A NA NĚKOLIKA MÍSTECH STÁLE JEŠTĚ CHOVÁJÍ SPECIÁLNÍ PLEMENO ŠVÝCARSKÝCH KONÍ. MÍSTA, KDE SE ZRODIL JEDINEČNÝ ŠVÝCARSKÝ HODINÁŘSKÝ PRŮMYSL A ODKUD POCHÁZEJÍ SVĚTOVĚ PROSLULÉ ZNAČKY PATEK PHILIPPE, JAEGER-LECOULTRE, BREGUET, BLANCPAIN, LONGINES, OMEGA. TAKOVÝ JE REGION POHOŘÍ JURY V ZÁPADNÍ ČÁSTI ŠVÝCARSKA PŘI FRANCOUZSKÝCH HRANICÍCH, JEHOŽ NEJVYŠŠÍ VRCHOLY DOSAHUJÍ VÝŠKY NAŠICH KRKONOŠ. ČAS ZDE PLYNE POMALEJI.

Pozvání na cestu za švýcarskými tradicemi do Jury jsem přivítala s nadšením. Program zněl lákavě – návštěvy tradičních sýráren, farem a horských pastvin, několika hodinářských měst, firem a muzeí, plavba po Neuchâtelském jezeře, ochutnávka míst-

ních vín, seznámení s tajemstvím absintu. Navíc šance navštívit dvě města ze Seznamu světového kulturního dědictví UNESCO.

A tak se jednoho dne pozdního léta ocitám s novinářskými kolegy z jiných zemí v malém mikrobuse, za jehož okny defilu-

je malebná krajina regionu Jury a Tří jezer. Trasa vede kolem „švýcarského Grand kaňonu“, údolím Val-de-Travers do městečka Couvet – začínáme dost neobvykle, unikátním muzeem kdysi tolik zatracovaného i obdivovaného absintu. Absint, původně

používaný jen jako lék, o jehož autorství se občas švýcarsko přetahuje s Francií, proslavili bohémové jako Oscar Wilde, Toulouse-Lautrec či van Gogh. Panu Françoisi Benzenconovi trvalo čtyřicet let, než shromáždil všechny zdejší vystavené předměty, plakáty a přístroje dokládající historii výroby hořkého zeleného pelyňkového alkoholu. Od roku 2005, kdy získal povolení tradiční výrobu absintu obnovit, se může pochlubit i řadou ocenění a uznání (www.absinthe.ch).

Mírné pohoří Jura jsou především pastviny, krávy, ovce, ale i koně. Jediné speciální švýcarské plemeno pojmenované podle oblasti Franches Montagne dříve využívali hospodáři hlavně při práci v lese, dnes už chov udržují jen pro zábavu nebo zpříjemnění dovolené svých hostů. Náš šofér Vin-

Klášter Bellelay, v němž začali mniši před osmi sty lety vyrábět slavný sýr Tête de Moine

cent, místní rodák, tvrdí, že v okolí je kromě stezek pro pěší a pro cyklisty vyznačeno 150 km jezdeckých tras. „Z koňského hřbetu máte lepší rozhled, můžete se toulat po lesích, nocovat v týpí nebo přímo na seně, opékat si maso na ohni v přírodě či se nechat provézt v kočáře taženém koňmi a ještě si cestou pochutnat na pravém sýrovém fondue, občerstvení je v ceně,“ směje se Vincent a vede nás k přistavenému kočáru. Když projíždíme vesnicí Les Bredeux, kde bydlí Vincentovi rodiče, jsou všichni v oknech, mávají a volají na nás. Zdá se, že mají stejnou radost jako my a Vincent.

Víte, co je Tête de Moine?

Silnice plná zatáček, lesy, vesnice a malá městečka bez pompézních hotelů. Masový turistický ruch do poklidné Jury ještě nedorazil. Kovové sloupy s obrovitými lopatkami větrných elektráren do krajiny sice nezapadají, ale svědčí o šetrném přístupu

Užitečné odkazy

www.MojeSvycarsko.com, www.unesco-media.in.cz, www.juratourisme.ch, www.tetedemoine.ch, www.neuchatel-tourisme.ch

místních k životnímu prostředí. Míříme do Saint-Imier, do výroby tradičního sýra.

Lahodný sýr, který v 18. století dostal jméno Tête de Moine, začali vyrábět mniši z kláštera Bellelay před osmi sty lety. Dříve ho používali jako platidlo. Už tenkrát věděli, že tajemství jeho mimořádné kvality se skrývá ve šťavnatých jurských pastvinách, které poskytují po většinu roku krávám dostatek živin pro tvorbu kvalitního a chutného mléka.

Dnes svět ví o Tête de Moine zásluhou Spielhoferů, kteří se v Saint-Imier usadili v roce 1982 a postupně vybudovali prosperující rodinný podnik. Zpracovávají výhradně čerstvé surové mléko od krav z jurských pastvin a kromě sýra dodávají do potravinářského řetězce i velmi žádané máslo.

Hodináři z Jury jsou vyhlášení svou zručností

Mekka světového hodinářství

Juře dominuje výroba hodinek. Začala někdy v 17. století, kdy jeden koňský handlíř musel první dovezené hodinky z Londýna nechat kvůli opravě rozebrat místnímu zručnému řemeslníkovi. Ke skutečnému rozvoji hodinářství však přispěla až imigrace francouzských hugenotů, prchajících před náboženskými represemi. Mnozí hodináři se usadili v drsném údolí Vallée de Joux, kde teplota klesá v zimě až k minus čtyřiceti a celé vesnice bývají na dlouhou dobu odříznuty od světa. Právě během krutých zim se uplatnila tvořivost, zručnost a trpělivost místních horalů. Smysl pro preciznost ve spojení s nutností obstarat rodinám živobytí, položil základ hodinářskému řemeslu. Už v roce 1742 povýšila domácí výroba hodinek na tovární, či spíše manufakturní, a jak šel čas, dospěla k tvorbě těch nejkomplovanějších mechanismů.

Když v sedmdesátých letech minulého století zaplavily světové trhy levné hodinky z Japonska a švýcarský trh se ocitl v krizi (poklesl z 50 % na 15 %), kvalita v konkurenci obstála. Postupně se vrátila obliba složitých mechanických strojů, pořád platí, že každé druhé hodiny na světě pocházejí ze Švýcarska!

Světové dědictví UNESCO v Juře

Městem Chaux-de-Fonds nás provází paní Claudine, místní rodačka. Téměř všichni její příbuzní jsou nějakým způsobem napojeni na hodinářský průmysl, podobně jako většina zdejších obyvatel. I když nás hned na začátku upozorňuje, ať nečekáme žádné zázraky, její výklad je prochnutý pýchou k městu hodinek. Nechává nás nahlédnout i do soukromých rezidencí ve stylu art nouveau, ukazuje schodiště, balkony, dekorativní vitráže, štukové fasády či barevné obklady, aniž by majitelům přítomnost cizích návštěvníků vadila. Postojí u Velké fontány, symbolu města, které si až do roku 1888 muselo vystačit pouze s dešťovou vodou a připomíná, že tehdy byl dán do provozu vodovodní systém přivádějící vodu ze vzdálenosti 20 km. Zvláště

Sýr Tête de Moine se krájí tzv. piruetou na jemné plátky stočené do růžiček, aby neztratil svou lahodnou chuť

Nazmar nepřijde ani syrovátka, tu přenechávají výrobcům tradičního švýcarského nápoje, Rively. Aby sýr neztratil svou lahodnou chuť, servíruje se v jemných plátcích stočených do růžiček pomocí jednoduchého otočného kráječe zvaného pirueta. Chutná skvěle, místní ho nabízejí i upravený podle vlastních receptů. Vybízí se do šedesátí zemí světa.

(foto: Neuchâtel Tourismus)

Před prohlídkou La Chaux-de-Fonds je dobré seznámit se s historií v předváděcím centru místního muzea

zdůrazňuje široké a rovné ulice, napojené kolmo na sebe.

Nový plán města vznikl po katastrofě z konce 18. století, kdy prakticky celé město lehlo popelem. Počítal s prevencí před požáry, ale hlavně s potřebou světla pro ateliéry a manufaktury na výrobu hodinek. Nejen dobré oči a pevná ruka, ale především dostatek světla se staly základem úspěchu hodinářů. Z ochozu věže Espacité, nejvyšší výškové budovy ve městě, máme urbanistické uspořádání, strukturu a pečlivě naplánovaný půdorys města vybudovaného zcela k účelům výroby hodinek jako na dlani. Právě pro dokonalou souhru plánu města s potřebami místního hodinářského průmyslu se stala města La Chaux-de-Fonds a sousední Le Locle roku 2009 součástí světového kulturního dědictví UNESCO.

Hodinky, kam se podíváš

Ještě daleko víc o hodinkách a hodinářství prozrazuje Mezinárodní muzeum hodinářství založené v La Chaux-de-Fonds v roce 1902. Přes sto let trvalo, než se podařilo shromáždit unikátní kolekci více než čtyř tisíc chronometrů a vytvořit největší světovou sbírku. Vedle nejstaršího italského stroje z počátku 14. století, který ukazuje

pohyb planet, vystavují různé typy hodin od velkých stojacích až po miniaturní kapesní. Je zachycen vývoj regulace pohybu, dekorativní hodiny králů, hrací hodiny, hodiny pouze s jedním velkým kolem a dvěma ručičkami, ale jsou tu i tzv. proletářské hodinky, zdokumentovaný kolaps švýcarského hodinářství, hodinky Swatch a mnoho dalšího.

I v jiných městech Jury hraje hodinářství významnou roli. Bielem nás provázela paní Inge Margot, podobná patriotka jako Claudine ze Chaux-de-Fonds. Ukázala nám první švýcarskou hodinářskou školu z roku 1782, budovu, kde sídlí firma Rolex, ateliéry vysoko pod střechami domů, kde vznikaly první hodinky. Dodnes ve městě pracuje 280 hodinářských firem a každý pátý občan je v hodinářském průmyslu zaměstnán.

Cyklistický ráj

Celý region Jury je protkán dokonale udržovanými a značenými místními cyklotrasami všech obtížností, od lehkých pro rodiny s dětmi až po velmi obtížné. K nenáročným patří 43 km dlouhý okruh kolem Bielského jezera nebo 27 km dlouhý okruh kolem jezera Taillères či 24 km dlouhá trasa kolem Solothurnu, jednoho z nejhezčích barokních měst Švýcarska. V Solothurnu končí i další, 31 km dlouhá, cyklotrasa z Bielu. Pro ty, kteří mají rádi středověk, doporučuji 39 km dlouhou trasu z Magglingenu do Bielu se zastávkou v malebném La Neuveville na břehu Bielského jezera či zastávkou ve vinotéce ve Twannu (www.vinothek-vinoterra.ch).

Ke středně obtížným trasám patří 45 km dlouhý okruh kolem Solothurnu přes městečko Bürren na řece Aaře nebo 55 km dlouhý okruh z Estavayer-le-Lac od Neuchâtelského jezera vnitrozemím k jezeru Murten se zastávkou v klášteře Payerne.

Za nejobtížnější se považuje cyklotrasa se startem i cílem v Neuchâtelu, dlouhá 98 km.

Ze švýcarských národních cyklotras připomeneme alespoň Jurskou cyklotrasu číslo 7 mezi Basilejí a Nyonem, na které leží obě zmíněná města UNESCO, Le Locle i Chaux-de-Fonds. Patří mezi nejkrásnější ve Švýcarsku, na níž se úseky po vedlejších silnicích střídají s lesními cestami a cyklostezkami, a když k tomu připočteme, že pohorí Jura nabízí skvělé možnosti stanování ve volné přírodě, není co dodat. V informačních centrech získáte zdarma přehlednou cyklistickou mapu pod názvem Paradis du velò s tipy, kde se ubytovat a co zajímavého navštívit, je ve francouzštině, němčině a angličtině (www.swisstrails.ch). Na mnoha místech mezi Basilejí a Ženevou jsou i půjčovny e-biků (www.e-bike-park.ch).

(foto: Neuchâtel Tourismus)

Atraktivní kombinace cykloturistiky s projíždkou po Neuchâtelském jezeře

Pozvání do Plzně na výstavu UNESCO

Pokud jste v průběhu roku nestihli putovní výstavu fotografií Poznej světové dědictví UNESCO, máte možnost ji zhlédnout ještě v Plzni až do 31. října v E-Centru, Guldenerova 17. Kromě památek Švýcarska, včetně Le Chaux-de-Fonds, uvidíte i unikáty rakouského Salcburku, Slovenska a některých asijských zemí. Výstava je volně přístupná v pondělí a ve středu od 8 do 17 hod., v úterý, ve čtvrtek a pátek od 8 do 14 hod. Jste srdečně zváni.